

Karų šeimos mažieji

1

SKYRIUS

Vieną dieną aš sėdėjau pievose, ten, kur teka upokšnis. Buvo karšta diena. Žydrame danguje tai šen, tai ten plaukiojo baltutėliai kaip gulgės debesys. Tiesiai prieš mane žaliavo švendrai, iškėlę tamsias aksomines burbuoles, o tarp jų žydėjo vieniša raudoklė, palinkusi virš upokšnio, lyg norėdama regėti vandenyje savo žavų atspindį. Bet raudoklė neatrodė tuščiagarbė.

Vaizdas buvo toks įstabus, kad aš sėdėjau ilgokai juo gėrėdamasi. Staiga prie pat manęs pasigirdo du balseliai – pokalbis, o gal daina, negalėčiau gerai pasakyti, kas tai buvo. Vienas balsas spigus, kitas šiek tiek kimesnis skambėjo labai galingai ir piktai. Buvo aišku, kad jie dėl kažko ginčijasi, nes nuolat vis kartojto tuos pačius žodžius: „Keitė nuveikė.“ – „Keitė nenuveikė.“ – „Nuveikė.“ – „Nenuveikė.“ – „Nuveikė.“ – „Nenuveikė.“ – „Taip.“ – „Ne.“ Ko gero, jie pakartojto tuos žodžius mažų mažiau siai šimtą kartų.

Pakilau iš savo vietos vildamasi aptikti ir pamatyti tuos šnekorius. Ir tikrai, ant vieno ilgo liūnsargės lapo išvydau dvi mažytes žalsvas būtybes. Šnekoriai, matyt, buvo silpnaregiai, nes abu

pasibalnoję nosis juodais akiniais. Abu turėjo po šešias kojas – dvi trumpas, dvi ilgesnes ir dvi labai ilgas. Pastarosios buvo sujungtos lingėmis, lyg vežimas, ir kai man bežiūrint jie ėmė lipti nendrės stiebu, atrodė visai kaip senovinis kabrioletas. Ir jei būčiau buvusi mažesnė, manau, būčiau net išgirdusi girgždant. Kol aš juos stebėjau, jie neištarė nė žodžio, bet vos tik nusisukau, vėl ėmė ginčytis, netgi tais pačiais žodžiais: „Keitė nuveikė.“ – „Keitė nenuveikė.“ – „Nuveikė.“ – „Nenuveikė.“

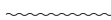
Eidama namo, pagalvojau apie kitą Keitę – Keitę, kurią kažkada pažinojau, kuri norėjo nuveikti daugybę nuostabių darbų, ir galų gale nenuveikė nieko, bet užtat padarė visai ką kita – ko iš pradžių nemėgo, bet kas, tiesą sakant, buvo daug svarbiau už tuos darbus, kuriuos svajoto nuveikti. Man begalvojant toji trumputė istorija mintyse vis plėtojosi, ir aš nusprendžiau ją užrašyti. Taip ir padariau, o norėdama įamžinti tuos du draugužius ant liūnsargės stiebo, pavadinau ją jų žodžiais – „Ką nuveikė Keitė“.

Keitė – tai Keitė Kar. Ji gyveno Burneto miestelyje, kuris nebuvo didelis, tačiau sparčiai augo. Namas, kuriame ji gyveno, stovėjo miesto pakraštyje. Tai buvo didelis kvadratinis baltas namas su žaliomis užuolaidomis, su veranda, virš kurios susipynusios rožės ir raganės sudarė pavėsinę. Ant žvyrtakio, vedančio pro paradinius vartelius, metė šešėlį keturios aukštos akacijos. Vienoje namo pusėje augo sodas, kitoje stūksojo malkų rietuvės, klėtis ir ledainė. Už jų šlaitu į pietų pusę leidosi daržas, o dar toliau driekėsi ganykla, kur tekėjo upelis, augo riešutmedžiai, ganėsi keturios karvės: dvi žalos, viena žalmargė su aštriais, alaviniai antgaliais užmautais ragais ir mažoji mieloji balta telyčaitė Deizė.

Karų šeimoje buvo šeši vaikai – keturios mergaitės ir du berniukai. Keitė buvo vyriausioji, dvylikos metų. Jaunyliui Filui ketveri, o visi kiti – per vidurį.

Daktaro Karo, jų tėvelio, – mielo, malonaus, labai užsiėmusio, – nebūdavo namie ištisomis dienomis, o kartais net ir naktimis: jis amžinai rūpindavosi savo ligoniais. Vaikai neturėjo mamos. Ji mirė, kai Filas buvo dar kūdikis, ketveri metai prieš prasidedant mano pasakojimui. Tik Keitė gerai prisiminė mamą, o visiems kitiems ji tebuvo liūdnas, jaudinantis vardas, ištariamasis sekmadieniais ir maldoje arba kai tėvelis būdavo ypač švelniai ir iškilmingai nusiteikęs.

Mamos, kurią jie taip miglotai prisiminė, vietą užėmė teta Izė, tėčio sesuo, atėjusi jų prižiūrėti, kai mama išvyko į savo tolimą kelionę, iš kurios mėnesių mėnesius mažyliai vis dar laukdavo jos sugrįžtant. Teta Izė buvo smulktė, smailiaveidė, liesa ir atrodė beveik sena, labai tvarkinga ir amžinai dėl visko susirūpinusi. Ji stengėsi su vaikais elgtis labai maloniai, tačiau šie ją nuolatos glumindavo, kadangi buvo visai kitokie, negu ji pati vaikystėje. O teta Izė tada buvo švelni, tvarkinga mažylė, kuri mėgdavo sėdėti svetainėje kaip pavyzdinga mergaitė iš knygų ir siuvinėti, kuriai patikdavo, kai vyresnieji paglostydavo jai galvelę ir pasakydavo, kad ji gera mergaitė. O štai Keitė kasdien susiplėšydavo suknelę, nekentė siuvinėti ir nė kiek nesirūpino, ar ją kas nors pavadins „gera“. Klavera ir Elzė irgi muistydavosi kaip poniai, jei kas nors jas paglostydavo. Tetą Izę tai labai trikdė, ir jai buvo sunku susitaikyti su mintimi, jog šie vaikai yra „keisti“ ir nė kiek nepanašūs į tuos gerus berniukus ir mergaites

iš sekmadieninės mokyklos laikų, kurie jai labiausiai patikdavo ir kuriuos ji geriausiai suprasedavo.

Ir dar vienas žmogus kėlė jai nerimą – pats daktaras Karas. Jis norėjo savo vaikus matyti drąsius ir išsvermingus, todėl pritarė jų karstymuisi po medžius ir nutrūktgalviškiems žaidimams, nekreipdamas dėmesio į gumbus ir suplėšytus dražužėlius. Taigi tik pusvalandį per dieną teta Izė būdavo rami ir patenkinta dėl savo pareigų, tas pusvalandis būdavo prieš pusryčius, kai jos nurodymu visi vaikai susėsdavo ant kėdučių ir mokydavosi tos dienos posmą iš Biblijos. Tada ji žiūrėdavo į juos palaimingu žvilgsniu. Visi būdavo tokie gražučiai, švartiomis palaidinėmis ir tvarkingai sušukuotais plaukais. Bet vos tik nuaidėdavo varpelis, ta palaima iškart išgaruodavo. Nuo tos akimirkos vaikų nebegalėdavai „žmogui parodyti“. Kaimynai tetos labai gailėjosi. Jie suskaičiuodavo šešiasdešimt kiškų baltų vaikiškų kelnaičių, išdžiaustytų kiekvieną pirmadienio rytą, ir stebėdavosi tarpusavy, kiek reikia jėgų tiems vaikams apskalbti ir kaip panelė Kar turi vargti, kad jie taip gražiai atrodytų. Bet vargšėi panelei Kar jie visai neatrodydavo gražiai – ir tai buvo blogiausia.

– Klavera, eik ir nusiplauk rankas! Dori, pakelk nuo grindų savo skrybėlę ir pakabink ant vąšo! Ne ant to vąšo – ant trečiojo vąšo nuo krašto!

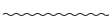
Tokius paliepinimus teta Izė kartodavo ir kartodavo kiaurą dieną. Vaikai jos gana nuolankiai klausė, bet kažin ar labai ją mylėjo. Visada vadindavo „teta Ize“, niekad nesakydavo „tetule“. Vaikai patys supras, kodėl *taip* vadindavo.

Norėčiau jus supažindinti su Karų šeimos mažaisiais, ir, manau, tam geriausiai tiks diena, kai penki iš jų šešių sutūpė užsikorę ant ledainės stogo, lyg viščiukai ant laktos. Ledainė buvo jų mėgstamiausia vieta. Žemas jos stogas dengė erdvią duobę, ir kadangi jis dunksojo pačiame kiemo viduryje, vaikams visad atrodydavo, kad trumpiausias kelias nubėgti kur nori –tai užlipti vienu stogo šlaitu ir nusileisti kitu. Jiems patikdavo užsiropšti ant stogo kraigo, o paskui sėdomis nučiuožti žemyn per išilusias skiedras. Teta Izė nespėjo taisyti jiems batų ir lopyti kelnaičių, bet vaikams terūpėjo čiuožinėti ir žaisti.

Klavera, pagal amžių antroji po Keitės, sėdėjo vidury. Ji buvo klusni, meili rubuilė storomis rudomis kasomis ir trumparegėmis žydromis akimis, kurios atrodė nuolat prisikaupusios ašarų, regis, tuoj tuoj pabirsiančių pro tą žydrynę. O iš tikrųjų Klavera buvo linksmiausia mažylė pasaulyje, tik tos akys ir švelnus burkuojantis balsas visad skatindavo žmones ją paglostyti ir paguosti. Sykį, kai dar buvo visai maža, ji pabėgo nusičiupusi Keitės lėlę. Kai Keitė ją pasivijo ir bandė lėlę atimti, Klavera užsispyrė ir neatidavė. Daktaras Karas, nieko nežinojęs, išgirdo ašaringą Klaveros balsą: „Neduosiu! Aš noriu lėlės!“ – ir per daug nesigilindamas griežtai šūktelėjo:

– Keite, begėde! Tuoj pat atiduok sesutei *jos* lėlę!

Ir Keitė, gerokai nustebusi, atidavė. O Klavera pergalingai sumurkė, lyg paglostytas kačiukas. Klavera buvo gero būdo, meili, trupučiuką tingoka ir labai kukli, bet žaidimuose ji pasirodydavo labai sumani, o ir šiaip būdavo šmaikšti ir linksma. Visi ją mylėjo ir ji visus mylėjo, ypač seserį Keitę, kurią laikė pačiu išmintingiausiu žmogumi pasaulyje.

Mažasis Filas sėdėjo ant stogo šalia Klaveros, ir toji laikė jį apglėbusi rankomis. Toliau sėdėjo Elzė, liesa rudaplaukė aštuonerių metų mažylė, gražiomis tamsiomis akimis ir vešliais garbanotais plaukais. Vargšė mažoji Elzė tarp visų Karų atrodė „keistuolė“. Ji nepritapo nei prie vyresniųjų, nei prie jaunesniųjų vaikų. Jos širdis didžiai troško šlietis prie Keitės, Klaveros ir Cesės Hol, žinoti visas jų paslaptis ir slapstyti laiškėlius mažose slėptuvėse, kurių jos buvo įsirengusios visose pakampėse. Tačiau tos nenorėjo Elzės prisileisti ir vis liepdavo jai „bėgti šalin ir žaisti su vaikais“, o tai labai žeidavo. Jeigu ji šalin nebėgdavo, tada jos pačios sprukdavo nuo Elzės, o kadangi jų kojos buvo ilgesnės, tai padarydavo visai nesunkiai. Vargšė Elzė palikta apsiverkdamo karčiomis ašaromis, ir kadangi išdidumas jai neleido žaisti su Doriu ir Joana, didžiausias malonumas buvo sekti vyresniąsias, aiškintis jų paslaptis, ypač šniukštinti laiškėlių slėptuves, nes jų buvimas labiausiai ją skaudino. Elzės žvilgsnis buvo pastabus ir žvitrus – kaip paukščio. Ji paslapčiomis dirščiodavo ir žvilgčiodavo, sekdamo ir stebėdamo, kol galų gale kokioje nors keistoje, netikėtoje vietoje – medžio tarpušakyje, šparagų lysvėje ar ant paties aukščiausio priešgaisrinių kopėčių skersinio – aptikdavo dėžutę, prigrūstą raštelių, kurie paprastai baigdavosi žodžiais: „Tik žiūrėk, kad nesužinotų Elzė.“ Tada ji pačiupdavo tą dėžutę ir nužygiavusi pas kitus išdidžiai nutėkdavo žemėn, sakydama: „Čia jūsų senas paštas!“, tačiau visą laiką jausdavosi taip, lyg tuoj tuoj pravirks. Vargšė mažoji Elzė! Beveik visose didelėse šeimose būna vienas toks skriaudžiamas ir atstumtas vaikas. Keitei, kuri labiau už visus troško tapti „heroje“ ir būti naudinga, niekad neatėjo į galvą, jog jos mažoji sesutė

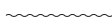
ir yra toji galimybė būti naudingai ir pasiaukojančiai. Ji to niekada nesuprato ir Elzės niekada nepaguosdavo.

Doris ir Joana sėdėjo ant stogo kraigo pakraščiuose. Doris buvo šešerių metų pablyškęs, mažas ir storas berniukas, labai rimtu veidu, bet su sirupo dėmėmis ant marškinių rankovių. Joana, kurią vaikai vadindavo „Jona“ arba „Jana“, buvo putli, žavi mergaitė, metais jaunesnė už Dorį, didelėmis išplėstomis akimis ir storomis prisirpusiomis lūpomis, kurios, atrodo, amžinai šypsosi. Jie abu labai draugavo, nors Doris atrodo beveik kaip mergaitė, per klaidą aprenpta berniukiškai, o Joana – kaip berniukas, juoko dėlei pasiskolinęs sesers suknelę. Ir štai, kai visi taip sėdėjo čiauškdami ir kikendami, viršuj atsivėrė langas, pasigirdo džiugus klyktelėjimas ir pasirodė Keitės galva. Rankoje ji laikė šūsnį kojinių ir pergalingai jomis mojavė.

– Valio! – šūktelėjo ji. – Viskas suadyta, ir teta Izė jau leidžia mums eiti. Ar jūs pavargot belaukdami? Nieko negalėjau padaryti, skylės buvo labai didelės ir reikėjo daug laiko. Greičiau, Klavera, susirink viską! Cesė ir aš po minutės būsime apačioj.

Vaikai iškart džiaugsmingai pašoko ir nučiuožė nuo stogo. Klavera iš malkinės nusičiupo porą krepšių. Elzė nubėgo savo kačiuko. Doris ir Jona užsimetė ant pečių du didelius neišdžiūvusius žabų kūlius. Vos tik jie susiruošė, trinktelėjo šoninės durys ir į kiemą išvirto Keitė su Cese Hol.

Turiu papasakoti jums apie Cesę. Ji buvo didžiausia visų Karų šeimos vaikų draugė ir gyveno gretimame name. Jų kiemus skyrė tik žalia gyvatvorė be jokių vartų, todėl Cesė du trečdalius dienos praleisdavo Karų namuose ir jautėsi tiesiog kaip jų šeimos narė. Ji buvo tvarkinga, puošni, raudonskruostė mergaitė,

kukli ir mandagi, šviesiais plaukais, visada dailiai sušukuotais, ir grakščiomis rankomis, kurios visada būdavo švarios. Kaip ji skyrėsi nuo mano vargšės Keitės! Keitės plaukai amžinai būdavo išsidraikę. Jos suknelės nuolat užsikabindavo už vinių ir „pačios suplyšdavo“. Be to, nepaisant metų ir ūgio, ji buvo žiopla ir naivi kaip šešiametė. Keitė buvo labai aukšta! Niekas negalėjo pasakyti, kaip ji įsigudrino tokia užaugti, bet ji siekė tėtukui ausis ir buvo puse galvos aukštesnė už vargšę tetą Izę. Ir vos tik ji nuostojo galvoti apie savo svorį, pasidarė labai nerangi ir jautėsi lyg būtų sudaryta iš vienujų kojų ir alkūnių, iš kaulų ir sąnarių. Laimė, jos galva buvo prikimšta kitų dalykų: visokių planų, sumanymų ir prasimanymų, tad nebelikdavo laiko prisiminti, kokia ji aukšta. Keitė buvo geras mylintis vaikas ir, nepaisant nerūpestingų įpročių, kiekvieną savo gyvenimo savaitę priimdavo begalę nuostabių sprendimų, tik, deja, niekada nė vieno iš jų nesilaikė. Ji ėmėsi atsakomybės už kitus vaikus ir troško rodyti jiems gerą pavyzdį, bet kai tik pasitaikydavo tokia galimybė, pamiršdavo tai padaryti. Keitės dienos skriejo kaip vėjas, nes kai jai nereikėdavo ruošti pamokų arba su teta Ize siūti ir adyti – o šito ji ypač nekenė, – jos galvelėje visada knibždėdavo tiek nuostabių sumanymų, kad ji labiausiai trokšdavo turėti dešimt porų rankų viskam įvykdyti. Dėl tų sumanymų amžinai patekdavo į kokią nors bėdą. Ji mėgo statyti oro pilis, svajoti apie tą laiką, kai ką nors nuveiks ir dėl to išgarsės, visas pasaulis apie ją sužinos ir panorės susipažinti. Nemanau, kad ji įsivaizdavo, kas per nuostabus darbas tai turėtų būti, bet nuolat apie jį galvodama dažnai užmiršdavo paruošti pamokas ar susivirstyti batus ir tada gaudavo blogą pažymį arba pylos nuo tetos Izės. Tokiais atvejais ji

guosdavosi svajonėmis, kaip pamažu ji taps žavinga, mylima ir maloni kaip angelas. Daug dalykų turėjo nutikti Keitei, kol ji to sulaukė. Jos akys iš juodų turėjo pasidaryti mėlynos, nosis pailgėti ir išsitiesinti, o lūpos, kol kas aiškiai per storos, kad derėtų įžymybei, turėjo tapti panašios į rožės pumpurą. O dabar, kol įvyks tie nuostabūs pasikeitimai, Keitė, kiek tai įmanoma, užmiršo, kaip ji atrodo, nors, aš manau, ji vis tiek labiausiai pasaulyje pavydėjo tai panelei su vešliais, žemę šluojančiais plaukais ant limonado butelio etiketės.

Rojus

2

SKYRIUS

Vieta, kur vaikai rengėsi eiti, buvo tokia pelkėta tankmė lauke netoli nuo namų. Tankmė nebuvo labai didelė, tik taip atrodė, nes medžiai ir krūmai augo taip tankiai, jog tiesiog negalėjai įžvelgti, kur ji baigiasi. Žiemą ten būdavo pažliugę ir šlapia, tad niekas nė neidavo, nebent tik karvės, kurioms buvo nė motais, jog sušlaps kojas. Tačiau vasarą pelkėtos vietos išdžiūdavo, tapdavo gaivu ir žalia, pilna nuostabiausių dalykų – laukinių rožių, sasaprų, paukščių lizdų. Tai vienur, tai kitur vingiavo siauri galvijų praminti takeliai. Šią vietą vaikai praminė Rojumi, ir jiems ji atrodė laukinė, bekraštė ir pilna nuotykių, lyg pasakų miškas.

Kelias į Rojų buvo užtvertas medine kartimi. Keitė ir Cesė įveikė ją pašuokomis, paliuokomis, pastriuokomis, o mažieji repečkojosi pro apačią. Įveikę tą kliūtį, jie beveik atsidūrė laukuose ir lyg susitarę visi puolė lėkti, kol pribėgo miško pakraštį. Tada sustojo keistai suglumusiais veidais. Visuomet po ilgos žiemos pirmą kartą žengiant į Rojų apimdavo jaudulys. Ką gali žinoti, ko prikretė fėjos – nors nė vienos iš jų dar niekas nebuvo čia matęs.